Speciosa misericordia dei in tempore tribulationis. Esa.l.c. Dominus deus auxiliator meus: ideo non sum confusus. Deut.xxxiij.d. Ascensor cęli auxiliator tuus. Roma.viij.f. Si deus pro nobis quis contra nos? Sed nota q dominus adiuuat infirmos/non sanos: id est eos qui de proprijs viribus non confidũt: fm q dicit Roma. viij.c. Spiritꝰ adiuuat infirmitatem nostram. Secundum in quo ex audiitum se ostẽdit/ē: quia dedit ei deꝰ gratiam contemplandi. Unde dicit: a (Et dominus susceptor est animę meę. Susceptor: id est sursum captor. Ps. Ego dormiui et soporatus sum: et dominus suscepit me. Hoc ibi expositum est de somno contemplationis. Greg⁹ de iob. In altum mentem fixerat: et ideo diabolus ad eum irrumpere non valebat. Uel sic: Dominus susceptor est animę meę: non pecunię: quia animas quę rit non alia. Eccl.vij.a. Me dicas i multitudine munerꝭ meorum respiciet deus. Gen.iiij.a. Ad cain et ad munera eius nō respexit. Ideo exemplo domini dicit apostolus. ij. Cor.xij. c. Non quero quę vestra sunt sed vos. Propter hoc bene dicit Job.xiij.b. Animam meam porto in manibus meis: quasi paratus ad eam reddendam domino. Uel sic: Susceptor: id est defensor et protector: Sicut dicit Sap. iij. a. Iustorum animę in manu dei sunt. Licet enim corpora martyrꝭ exponat carnificib⁹ in aram: tñ semper animas suscipit in manu. Unde Job.ij.b. Ecce in manu tua est: veruntamē animā illius serua. Postea ostendit quid faciet domin⁹ cipbeis: id est inimicis iustorum: quia.s. retribuet eis et in pſenti et in futuro. Unde dic: b (Auerte. i. auertes a me: c (Mala inimicis meis: id est aduersa ad me: conuertes ad vel super inimicos meos: Ideo dicitur fm alias litterā: Redde malum insidiatoribus meis. Simile. j. Non miserearis omnibus qui operantur iniquitatē. Et alibi. Redde vicinis nostris septuplum in sinu eorum. Hiere.xvij.c. Confundantur qui me pſequunt et non confundar ego. Uel/ Inimicis id est dęmonib⁹: quia omne malum qd̄ homini suggerunt: et q homo eorum suggestione perpetrat/in caput eorum puertetur: fm illud Eccl.xxvij.d. Facienti consilium nequissimū super eum deuoluet. Et hoc scit diabolus: et ideo vocatur senex fatuus: Eccl.xxv.a. e (Disperde illos/ malos homines. id est diuersis pęnis pde. d (In veritate tua. s. in veritate iudicij: quando via veritatis apparebit. Nūc enī via misericordię tegit viam veritatis. Jaco.ij.c. Superexaltat misericordia iudicium. Uel/ Disperde: id ē diuide: fm illud Luc.xij.f. Diuidet eum partemq̄ eius ponet cum infidelibus. Diuidunt diuites in tres partes. Nam anima dat dęmonib⁹: pecunia raptorib⁹: cadauer vermib⁹. Qd̄ bñ tangitur. j. vbi dicitur: Introibunt in inferiora terrę. s. corpa: tradentur in manus gladij. s. animę: partes vulpium erunt. s. diuitię. Idem habetur Eccl.x. b. Cum moritur homo/hęreditabit serpētes/bestias et vermes. Serpētes sunt dęmones: Bestię. i. vastię/sūt raptores. Uel d̄ dęmonib⁹ dic: Disperde illos: quia ad modū gregis pueniūt ad temptandū: fm illud Mat. xij. d. Tūc assumit septē spūs nequiores se. Temptant aūt occultādo veritatē: ſ cū manifestat veritas/tūc nō pualent/ſ fugiūt. Uñ dicit: In veritate tua disperde illos. Ps. Scuto circūdabit te veritas eiꝰ: nō timebis a timore nocturno: A sagitta volante i die a negocio pambulāte in tenebris: ab incursu et dęmonio meridiano. In his q̄ttuor verbis/notant quattuor tēptationes inimici. s. leuis occulta/leuis apta/grauis occulta/grauis apta. Ostenso qd̄ sibi faciat deꝰ/et qd̄ inimicis: ne ingratꝰ videat/offert deo duplicē oblationē. s. boni opis/et laudis. De pma p̄ dic: Volūtarie sacrificabo tibi. De scda addit: Et confitebor noi tuo. Dic q̄: f (Volūtarie/nō coacte. Nō enī placet deo coacta seruitia: vt ait Aug⁹. Exo.xxv.a. Ab oi hoie q̄ offert vltro/

a Et dñs suscęptor ē aię meę.
b Auerte mala inimicis meis:
c in veritate tua disperde illos.
d Volūtarie sacrificabo tibi: et
e confitebor nomi tuo dñe / qm
f bonū est. Qm ex oi tribula-
g tione eripuisti me: et super inimi-
h cos meos despexit oculus me-
i us. (In fine in carmib⁹ vel hymnis intellectus dauid.

Alt† virtute ps.3.c.psalmi

Ps.3.

Ps.58.

Ps.78.

Diuites diuidūtur in tres ptes

Ps.62.

Ps.90.

neus accipiet p̄mitias. Eccl.xxiiij.b. Quasi liban⁹ nō incisus vaporaui habitationē meā. Nō incisus. i. nō coact⁹. Illa enī gutta q̄ spōte exit ē purissima et suauissima: ideo p̄cepit dñs Exo.xxx.d. offerri sibi thus lucidissimū. j. Paral.xxix.d. Si vltro lęt⁹ obtuli vniuersa h̄ et ꝓpl'm tuū vidi cū ingēti gaudio offerre donaria. g (Sacrificabo tibi/ sacrificiū boni operis. De q̄ in Ps. Tūc acceptabis sacrificiū iusticię. Et alibi. Sacrificate sacrificiū iusticię. h (Et confitebor/ pfessione laudis. i (Nomini tuo dñe: in q̄ supmeo/ sicut hypocritę et pomposi. Ps. Vocauerūt noia sua i terris suis. Et q̄re confitebor ei? k (Qm̄ bonū est. Hęc est sūma causa. Ps. Cōfitemi dño qm̄ bon⁹. Uel/ Qm̄ bonū est/mihi. i. vtile ꝗ ptātē diaboli: Quia dic Greg⁹ nacian cen⁹: dęmones vsq̄ adhuc nomē christi ꝓtremiscūt: Et nos p ꝓtētiōes nras blasphemari facim⁹ in gētib⁹ nomē dñi: sicut d̄r Roma.ij.d. et Esa.lij.b. Bonitatē aūt et vtilitatē hui⁹ nominis ofidit ꝓsequent p duo. Primū est: qz liberat ab oi malo. Secūdū: qz facit ꝓficere in bono. De p̄ dicit: l (Qm̄ ex omni tribulatiōe eripuisti me. Job.v.d. In sex tribulationib⁹ liberabit te/et in septima non tanget te malū. Baruch.iiij.d. Ipse vos eripiet de manib⁹ inimicoꝝ vroꝝ. De scdo subiūgit: m (Et super inimicos meos despexit oculus meus. i. oculus mentis dexē. s. affect⁹ sursum tendens non statuens se declinare in terram: despexit: id ē deorsum aspexit. Super inimicos meos/remanentes in limo ꝓfundi. Unde dixit Vincent⁹: Altior omni seculo totū mūdū despicio. Uel anagogice pōt legi versus iste cum p̄cedenti: qz in futuro reddem⁹ deo vitulos labioꝝ nroꝝ: et īmolabim⁹ sacrificiū laudis: qñ oīs tribulatio cessabit: et videbimus reprobos inferius in inferno damnatos: fm illud Esa.vltl.g. Erunt vsq̄ ad sacietatē visionis omni carni.

Qaudi deus orationem meam. Titulus. In fine in carminib⁹ vel hymnis intellect⁹ dauid. Per dauid hic intelligitur ecclesia: quę supra clamabat ꝓpter crudelitatē/fortitudinem et multitudinē hostiū: Hic autē clamat ꝓpt miserias q̄s patitur a se et ab hostib⁹ tam visibilib⁹ q̄ inuisibilib⁹. Sed qz per istas miserias exercet et ꝓficit in virtute et gratia: ideo reddit grās deo d̄ ipsis miseriis: sicut patet i titulo. Cui⁹ is ē sensus. Hic ostendit/intellect⁹ dauid. i. ecclesię intelligentis miserias in quibus est: sed tñ ille intellect⁹ est/in hymnis vel carminib⁹. i. in laudibus: si dirigitur vsq̄ in finem. i. in vtilitatē quę ex eis sequitur. Uel/ In finem/christū. Sciendum ergo est q in hoc psalmo loquit ecclesia in pſona sua vel capitis christi. s. Materia est de passiōe vel resurrectione christi. Intentio est monere bonos vt mala p̄sentia attendāt: et inter ea plangant. Modus. Tripertitus est psalmus. In prima parte p̄mittit orationē contra fluctus maris: id est contra mala sęculi. In secunda parte pusillanim⁹ iam in solitudine saluus/sperat auxilium dei et ciuibus imprecatur: ibi: Expectabam. Tertio affirmans ostendit quid sibi et illis fiat alternatim procedendo: ibi: Ego autem. Notandum autem q in duobus precedentib⁹ psalmis orauit contra antichristum: qui erit maxima tribulatio ecclesię: In isto orat cōtra falsos fratres. In secundo sequente contra hęreticos. In tertio cōtra martyricidas. Et sic ordinat retrograde fm quātitatem persecutionis. Hę quattuor persecutiones significātur Daniel. vij. a. per quattuor bestias. Prima bestia quasi leena/ecce martyricidę. Secūda/ē vrsus q̄ est fortl̄ in renibus sed debilis in capite: et significat hęreticos debiles in fide. Tertia /est pardus: et significat falsos fratres. Quarta non noiat nisi terribilis et mirabilis: scilicet antichristus. Contra has quattuor persecutiones ponit q̄ttuor ꝓba siue quattuor clausulas in hoc ꝓsu. Uel ꝗ diabolū/mūdū/ carnē/ et mortē.

Potest aūt exponi

Alt† cruisti ps.50.
Alt† respexit
Alt† tuus ps.4.

Partitio psalmi

Quattuor persecutiones significant per quattuor bestias

Psalmus

Allegorice de christo

Potest aūt exponi psalm⁹ iste ꝑ de christo. Scdo de eccl̃ia. De christo/sic: a Exaudi de⁹/pz̄ b Orōnē meā/q̄ oro ad te fm q̄ homo. c Et ne despexeris depcationez meam: Sed intende mihi ⁊ exaudi me. Cōcultatio est verbozꝝ/ad notandū instantiā. Et dignus sum q̄ audias: quia e Cōtristat⁹ sum/ humana infirmitate:

y.dis.c.sancta romana

f In exercitatione mea: id est in passione. g Et conturbat⁹ sum a voce inimici/iudęi maledicentis. i Et a tribulatione peccatozis/iudęi persequentis. Hoc autē nō meo merito/ſ ſuo malo. k Quoniā declinauerūt in me iniq̄tates. i. mala sua imposuerūt mihi. n Et i ira molesti erāt mihi/

Job. 19.a.

dicentes: Crucifige crucifige eū. Et ꝓpt̄ hoc: o Cor meum conturbatū est in me. i. intus/ non extra ostēdi impatientiam vel vindictā. Vel/ In me: id est nō ex necessitate extrinseca: sed tm̄ voluntate intrinseca. p Et formido mortis cecidit sup me: ad litterā: qz fm q̄ homo mortē horruit. Vel/ Formido mortis: id est mors formidolosa et vsq̄ nūc formidanda: super me/ veniens/ cecidit/ victa et fracta: sicut olla cadens super lapidem. Unde Osee. xiij d. Ero mors tua o mors. q Timor/animi: r Et tremor/corporis: s Venerunt super me: et contexerunt me tenebrę/ mortis vel tenebrosi circumdederūt me.

Et videns rebellionē

De ecclesia vl̄ viro iusto

Secūdo modo pōt exponi de ecclesia siue de quolibet iusto existente in ea. a Exaudi deus: qui interptaris videns. Threñ. iij. d. Vidisti dñe iniquitatez illorum aduersum me. b Orationem meam/de obtinendis bonis. Exaudi. i. vsq̄ ad exitum audi: vel extra audi vt alij sciant ⁊ prouocent ad orationē: vel ex corde audi. c Et ne despexeris deprecationē meam/de malis amouēdis: sicut fit cum petunt tempalia: Non enī debēt stercora poni sup alta cordis. Prouerb. xvij. d. Preciosi spirit⁹ vir erudit⁹. Et plerūq̄ licet dñs despiciat hmōi depcationē: dat tm̄ tempalia quę petunt/sed cum ira: sicut dicitur in Ps̄. Pluit illis māna ad mādūcandū: Et tm̄ ibi sequit: Adhuc escę eorꝝ erant in ore ipsorum: ⁊ ira dei ascendit super eos. Hęc est autem differētia q̄ oratio est de bonis adipiscēdis: deprecatio de malis amouēdis. Eccl̄j. xxxv. c. Non despiciet deus loquelam pupilli.

Ps. 77.

d Intēde mihi ⁊ exaudi me. Inculcat verba vt affectum manifestet. Nota q̄ idem ē pncipiū ⁊ finis i ꝗ versu. In quo significat q̄ ad ipsum dirigit oratio: qui est pncipiū ⁊ finis/alpha et ω. Quattuor ꝗba ponit ꝗtra quattuor hostes. Exaudi/contra diabolū temptantē. Et ne despexeris/ contra mūdum blandientē. Intende/contra carnē repugnantem. Exaudi/contra mortem triplicē: culpę/naturę gehennę. Prima est animę: secunda corporis: tertia vtriusq̄.

Apocl. 1.b. et. 21.c.

Apocl. viij. d. Uę/vę/vę/habitantibus in terra.

Nota

Quidā despiciunt ⁊ exaudiunt: vt sathan. Job. j. c. dixit dñs: Ecce vniuersa quę habet/i manu tua sunt. Et Matth. viij. d. dęmones qui petierūt vt (mitterent in porcos.
Quidā exaudiunt ⁊ nō de/ spiciunt. Esa. lviij. c. Tunc inuocabis ⁊ dñs exau
Quidā despiciunt ⁊ nō exaudiunt. Matth. (diet. xxv. a. Dñe aperi nobis. At ille rñdens ait: nescio vos. Prouerb. ij. d. Tunc inuocabunt me ⁊ non
Quidā nec despiciunt nec exaudiunt. (exaudiaz.

ij. Cor. xij. c. Ter rogaui dñm ⁊c.

Facta orōne/ondit q̄re mota est oro: ⁊ q̄ indiget exaudiri/dicēs: e Cōtristat⁹ sum. i. corpe ⁊ aia tristat⁹/vel sensualitate et ratione. f In exercitatione mea. Nota q̄ est exercitatio corporalis: vt in pergrinatione. Et est alia interior/quę est pietatl ⁊ miscōiq̄. De his duab⁹. j. Timoth. iiij. c. Exerce teipsum ad pietatem: nam corporalis exercitatio ad modicum vtilis est: pietas autem ad omnia vtilis est. Tertia exercitatio est i tribulationib⁹: de qua loquitur hic. Hic enī oportet ꝗtristari si velimus in futuro ad lęticiam transire: oēs enī motus a contrario in ꝗtrariū sūt. Eligat igitur hic vnusquisq̄ qd̄ voluerit: lęticiam. s. vel tristiciā: quia hinc ad suū contrarium trāsitur⁹ est. Job. xvj. d. Tristicia vestra vertet in gaudium. Lucl. vj. d. Uę vobis qui ridetl nūc: quia lugebitis ⁊ flebitis. Greg⁹. Abel esse renuit/quē cain malicia nō exercet. Nec solū ꝗtristat⁹: sed g Et conturbatus sum. i. simul turbat⁹ corpore ⁊ anima. b A voce inimici ⁊ a tribulatione pctōris. Antithesis est. Duo ꝗ duo. q. d. contristatus sum/ a voce inimici/ obloquētl mihi ⁊ ꝗtradicentl. Et cōturbatus a tribulatione pctōris/affligentis me. Irē istis duobus reddit alia duo /dicens: k Quoniā declinauerunt. q. d. hęc est vox inimici/a qua ꝗtristat⁹ sum: vel inimicorꝝ qui obloquentes imponūt mihi mala: quę tm̄ non ego ſ ipsi faciūt. Hoc est qd̄ dic: Quoniā/ipsi inimici: declinauerunt: id est intorserunt: l In me/per detractionem et oblocutionē: m Iniquitates /quę tm̄ eorum erāt non meę. Sicut fecerūt iudęi i dñm/dicētes/ Job. viij. f. Dęmonium habes. Hi bene possunt dici antichristiani: quia dominus declinat contrariū: fm illud Esa. vltl. d. Declinabo sup eum quasi fluuiū pacem. n Et in ira ⁊c. Hoc respondet ei qd̄ dixit Cōturbat⁹ sū a tribulatione pctōris: qz in ira molesti erant mihi. In ira sua: nō meo merito/similes facti sunt patri suo diabolo. De quo Apocl. xij. c. Uę terrę ⁊ mari: quia descēdit diabolus ad vos habēs irā magnam. o Cor meū. Posset aliquis dicere: Ita faciunt tibi: tu autē quō te habes erga eos? Ecce responsio. Cor meum conturbatū est. q. d. oculus rationis meę turbatus ē ꝓpter molestias quas inferūt: sed tm̄ in me: id est intus/nō extra me: quasi non vsq̄ ad vindictam vt vellem reddere malū pro malo. Et quia turbatus est festuca: id est ira ꝓpassionis: p Formido mortis cecidit super me: id est timeo incurrere fraternum odium/qd̄ est mors animę: sicut dicitur. j. Job. iij. c. Qui odit fratrez suum/homicida est. Et ducit ad mortē ęternam: vnde timēdū est: qz ibi perpetuo moriet corpus ⁊ anima. Unde addit: q Timor ⁊ tremor venerūt sup me. Timor animę/cui timeo a gehēna: Et tremor corporis/ cui timeo a flagellis timore naturali. t Et/ꝓ quia. v Cōtexerūt me. i. circūdederūt ⁊ oppressert me: x Tenebrę. i. mali homies: q̄ emphatice dicunt tenebrę: ꝑcipue ꝓpt̄ fraternū odiū. j. Job. ij. b. Qui odit fratrem suū in tenebris ē: ⁊ i tenebris ambulat: ⁊ nescit q̄ eat: qm̄ tenebrę obcęcauerūt oculos ei⁹. Epl̄. v. b. Fuistis aliqn̄ tenebre. Moraliter ecclesia i sua psona pōt ꝗ dicere: o Cor meū ꝗturbatū est i me. Caput i ecclesia/est ꝑlat⁹: Cor religiosus: qz celat vt cor ⁊ abscōdit. Esa. j. b. Oē caput languidū ⁊ oē cor męrēs: a plāta pedis vsq̄ ad ꝗticē nō est i sanitas eo. q. d. si ꝑlati languēt ⁊ religiosi dolēt: totū corp⁹ infirmat: Uñ ꝗ cōqrit ecclesia de corde. Et habet alia lra: Cor meū doluit i vitalib⁹ meis. Et iō dic ecclia: p Formido mortl cecidit sup me. q. d. ꝓpt̄ dolorē ⁊ infirmitatē cordis timeo d̄ morte corpis. Ex corde enī vita corpis ꝓcedit. Uñ Prouerb. iiij. d. Omni custodia serua cor tuū: ex ipso enī vita procedit. Et eiusdē. xiiij. d. Vita carniū sanitas cordis. Et nota q̄ ter ponit hic timorē/dicēdo: Formido/timor/tremor: ꝓpter triplicē timorē malū. s. mūdanū/humanū/et seruilē. De mūdano Prouer. x. c. Pauor pauperū egestas eorꝝ. De hūano ij. Regl. xvij. c. Cuius cor est quasi leonis: pauore soluetur. De seruili Prouerb. x. d. Pauor bis qui operantur malum.

Et dixi: Quasi

Ps. LIII

a Exaudi deus †orōnē meā et nē b c desperer †depcatio d nē meā: intēde mihi et exau e f di me. Cōtristāt⁹ sū in exerci g h tatione mea: ⁊ ꝗturbat⁹ sum i a voce inimici ⁊ a tribulatiōe k pctōris. Qm̄ declinauerūt l m i mē iniq̄tates: n et i ira †mole n o sti erāt mihi. Cor meū †ꝗtur p q r batū est i me: ⁊ †formido mor s t tis cecidit super me. Timor u v et tremor venerūt super me: x et contexerunt me tenebrę.

Al' tadunant me

Al' contrarium

Al' timetus

Moralit

a Et/videns rebellionē iudęor: b Dixi:quis dabit mihi pennas/ potētię fm q̃ hō sum nisi tu pater:? e Et volabo / resurgendo. f Et requiescam/ in sinu patris a quo veni:sicut columba rediēs ad arcā. Et ideo dicit: Sicut columbę. Vel sic: Volabo / a iudęis infidelibus. Et requiescam/ in gentibus credentib⁹. Vt enim columba inueniens lutosa reuersa est ad arcā:sic christus inueniens corda iudęorum lutosa: volauit ad gentes. Unde addit. g Ecce elongaui fugiens/a iudęis resurgendo: vel ad gentes eundo per prędicationem apostolorum. k Et mansi in solitudine:id ē in gētilitate inculta/et a deo p⁹ derelicta.

a Et dixi/q̃s dabit mihi pennas sicut colube:t volabo t fugiēs:t mansi in solitudine. b c d e f g h i k l requiescam:Ecce elongaui

7.q.1.c.ad/uersitas

Expectabam eum

a Et dixi. Quasi quia inter istas tribulationes ita conturbabar. b Dixi: id est deliberaui t optaui. c Quis dabit mihi pennas sicut columbę t volabo/ in solitudinem: et requiescam:? Hęc est medicina contra istas tribulationes.s. Conuersus sum in erumna mea dum configit spina. Ideo cū apostolus tribularet/dixit Roma. vij.d. Infelix ego hō:q̃s me liberabit de corpe mortis hui⁹:? Pennę sunt sancta desideria t virtutes: Nec sufficit vnica pēna: vnde dicit pluralit. Alę sunt duo brachia charitatis/ vel timor t amor/vel cognitio t affectio/vel meditatio t oratio. Apoc.xij.d. Date sūt mulieri duę alę aq̃lę magnę: vt auolaret in desertū. d Colube/dicit/nō vesptiliōis vel bubonis:qui de nocte volant/ vel milui rapacis. Nota q̃ prędicupę prelati t viri ecclesiastici comparant columbę propter multas ꝓprietates columbę:quę notantur his versib⁹. Grex/visus/pulli/fel/oscula/pugna/lapilli: Grana/latex/nid⁹/turris/gemitus/color/et pes. Muncia/simplicitas/fimus/oua/ven⁹ fuga/ceruix. Primo q̃ notādū/ q̃ colūba gregatim volat:et extraneam secum cōgregat in sociam. Primū est contra singularitatē. Sap̄.xj.d. Omnia in mēsura t numero t ponderе disposuisti. Numero contra singularitatē: mensura contra īmoderātiam:pondere contra leuitatem. Item debem⁹ extraneos colligere:fm illud Exo. xij.g. Si quis peregrinorum in vestram voluerit transire coloniam/t facere phase domini:circūcidentur prius omnue masculinū eius: et tunc rite celebrabit eritq̃ sicut indigena terrę. Item colūba visum acuit sanguīe suo. Cant.j.d.et.iiij.a. Oculi tui columbarū. Item pullos t suos t alienos nutrit.j.Thessal. ij.b. Facti sumus paruuli in medio vestri/tanq̃ si nutrix foueat filios suos. Matth.xxiij.d. Quotiens volui congregare filios tuos quemadmodum gallina congregat pullos suos sub alis. Itē felle caret. Sap̄.viij.c. Non habet amaritudinem conuersatio illius:nec tędium conuictus illius. Eccl.xxj.b. Non est sensus vbi est amaritudo. Item habet oscula. Prouer.xxiiij.c. Labia deosculabitur qui recta verba respondet. Item pugnat eleuatis alis:et sic significat pugnam quę fit per oratio nem. Exo.xvij.c. Cum leuaret moyses manus/ vincebat israel:Sin autem paululū remisisset/superabat amalech. Item comedit lapillos. Lapilli sunt laici parui: quos debet prelatus comedere:id est ecclesię incorporare:fm illud Act.x.b. Macta t manduca. Q̃d significat per hoc q̃ iohannes baptista comedit locustas.s. parua aialia.j.Cor.j.d. Nō multi nobiles inter vos. Item in iecore colūbę quidam lapides p̄ciosi purificant / scilicet perle vel vniones vel margaritę: et prędicatione sanctor clarificatur fides christi: quę per lapidem significatur. Matth. xiij.f. Inuenta vna preciosa margarita abijt rc. Item grana comedit/nō cadauer:sicut faciūt detractores: Prouerb. xxiij. c. Carnes ad vescendū conferunt. Item residet super laticem: id est aquam. Cant. v. c. Resident super fluenta plenissima. Ibi etiam videt vmbram accipitris:id est temptationes diaboli. Item nidus eius durus est: et significat pęnitentiam: Ideo dixit Job. xxix.c. In nidulo meo moriar:id est in pęnitentia. Item in turre habitat. Cant.ij.d. Veni amica mea/columba mea in foramini-

De ecclesia et viro iusto

Ps.31.

Colube proprie ones conueniē religiosis

Matth.3.a.

nibus petrę/in cauernis macerię. Esa.lx. b. Quasi columbę ad fenestras suas. Item gemit. Esa.lix.b. Quasi colūbę meditantes gemem⁹. Item diuersum habet colorē / scilicet plūbeum t candidum:et significat liuorem pęnitentię t candorē innocētię. Cant.v.c. Sicut colūbę quę lacte sūt lotę. Et.vj. b. Capilli tui sic grex caprarum: ecce pęnitentia. Item habet pedes pennatos:et significat velocem volatum. Ps. Volauit super pennas ventorum. Item est nuncia pacis. Gen. viij. b. Portauit in ore suo ramum oliuę. Et Luc. iij. d. ostendit filium dei: vbi dicit: Descēdit spūsanctus corporali specie sicut columba in ipsum. Item simplex est. Matth. x.b. Estote prudentes sicut serpētes t simplices sicut columbę. Item fim⁹ eius calidus est:t significat pęnitentiā t vilitatē religiosor. Paupes comederūt fimū colūbarū. iiij. Regl. vj.f. Quarta pars cabi stercoris columbarum vendebatur quinq̃ argenteis: Et humiles imitantur eorū pęnitentiam. Item alia est ꝓprietas columbę quantum ad fimū:quia nihil ita fedat ecclesiam/t nihil tātū maculat spiritualiter ecclesiaē sicut viri ecclesiastici. Item oua eius calida sunt:et significat spem. Roma.xij.c. Spiritu feruētes/domino seruiētes/ spe gaudentes. Item columba multā facit generaturā:q̃ bñ cōpetit spiritualit prelatis. Esa.vlij.c. Parturiuit t pepit sion filios suos. Vel in malo conuenit clericis t sacerdotib⁹:q̃ ad litteram plures habent filios q̃ alij. Item fugit hostes. ij. Cor.j.vj.c. Nolite iugum ducere cum infidelibus. Eccl.xlij. c. Quę cōmunicatio sancti ad canem:? Item in ceruice habet plumas aureas: et significat sapiētiā t eloquētiā. Matth.v. b. Luceat lux vestra coram hominib⁹. e Et volabo/ non ad prędam/ sed ad requiem. Unde sequitur: f Et requiescam:sicut fecit columba noe: Gen.viij.b. Sed multi volāt ad prędam/scilicet ad dignitates t diuitias t laboriosa opera mundi. Esa.xviij.a. Vę terrę cymbalo alarū. Gen.xlix.b. Catulus leonis iuda:ad prędam fili mi ascendisti. In ꝶ versu tria p̄ncipalit notantur. Per hoc enī q̃ dicit: c Quis dabit mihi pennas rc. ostendit oportere habere virtutes. Per ꝶ q̃ dicit: e Et volabo/innuit motū t concitationem in virtutibus/et oportere operari:quia vt dicit Aug⁹: cū audis deū requieuisse post opa:frustra speras requiem nisi post laborem. Per ꝶ q̃ dicit: f Et requiesam/innuit remunerationē in cęlis post opa. g Ecce elongaui fugiens rc. Dico q̃ petij pennas t impetraui: quia/ecce elongaui fugiens t mansi in solitudine. Hunc versum sic exponit Greg⁹. Fugiens se elongat:qui a turba desiderіorum terrenor in altam dei contemplationē se subleuat. Manet in solitudine:qui perseuerat in remota mentis intentione. Vel de religiosis potest legi: qui mente t corpore simul fugientes elongant se a mundo. Et notantur hic quattuor. g Ecce: in hoc notat manifestatio exēpli. i Fugiens/mente t corpore:in hoc notatur dereliction mundi.j. Regl.iiij.c. Ego sum qui de acie fugi hodie. b Elongaui:per hoc notatur contemptus mundi/siue modus fugiendi / scilicet elongatio ab omni occasione t circūstantia peccati. Gen.xix.d. Nec stes ī omni circa regione. k Et mansi in solitudine:per hoc notatur pseuerantia. Mansi:nō mutaui me de loco ad locum. Eccl.x.a. Si spiritus potestatem habentis ascenderit super te: locum tuum ne dimiseris. Eccl.xj. c. Sta in testamento tuo. l In solitudine:nō in ciuitate:id est occupationib⁹ secularibus. Eccl.xxxviij.c. In tempore vacuitatis scribe sapientiam. Job. xxix.a. Q̃n secreto deus erat in tabernaculo meo. Osee.ij.c. Ducam eā in solitudinē/et ibi loquar ad cor ei⁹. Sz q̃re ita bonū est esse in solitudine:? Sol. Ager cultus nisi custodias/a transeūtib⁹ cito vastat t pculcat:et in via trita nō crescit fructus: Et dęmones libent terunt aiam fructiferā. Job.xix.b. Fecerūt sibi viam p me. Esa.lj.g. Dixerūt animę meę: īcuruare vt transeamus:t posuisti vt terrā corp⁹ tuū t quasi viam trāseūtib⁹.

7.q.1.c.ad/uersitas Alt deserto

Ps.17.

De religiosis

De ecclesia aūt

Allegorice ℣ a ¶ Expectabã eũ. Scõa ps: vbi oñdit se sperare auxiliũ dei: Et impcat ciuib⁹ q̃ solitudinẽ non g̃rũt. Sz hęc ps dupliciter/sicut ꝑma põt legi. Primo de christo sic: Expectabã/posit⁹ in agonia passionis: b ¶ Eum.s.deum ꝓem: c ¶ Qui saluũ me fecit a pusillanimitate spũs/ne in passiõe malis cederẽ.

d ¶ Et tempestate/irę:qz nec ipse irat⁹ ẽ: qz q̃si ouis coz̃ tondẽte se obmutuit: Nec tẽpestas irę eoꝝ eum submersit/qz surrexit. Postea impcat eis dicens: e ¶ Dręcipita dñe/eos q̃ in altũ supbię erecti sũt. f ¶ Diuide linguas eoꝝ.i. dispge eos ꝑ diuersas natiões et linguas. Hoc totũ fecit iudęis ꝑ titũ ⁊ vespasianũ: Et iõ diuide eos/qm̃ ĩ ꝯgregatiõe nõ faciũt nisi malũ. Hoc ẽ qd̃ seq̃k: g ¶ Qm̃ vidi iniq̃tatẽ ⁊ ꝯtradictionẽ in ciuitate/hierusalẽ:in q̃ iudęi ꝯgregati erãt. h ¶ Iniq̃tatẽ/in corde:qz me odio habebãt. Ps. Qui cogitauerũt iniq̃tates in corde. Et in alio Ps. Odio iniq̃ oderũt me. i ¶ Cõtradictionẽ/in ore:qz mihi tota die ꝛ̃dicebãt. Roma.x.d. Et Esa. lxv.a. Tota die expãdi man⁹ meas ad ꝓplm̃ nõ credẽtẽ ⁊ ꝛ̃dicentẽ mihi. Nec ad horã fuit eoꝝ iniq̃tas:nec ĩ mediocrib⁹ tm̃:ꝫ in maiorib⁹ et assidue. Et hẽ qd̃ sequit: k ¶ Die ac nocte.i. assidue: l ¶ Circundabit eam: vniuersaliter ad omnes: Sed ꝓcipue m ¶ Super muros eius: id est super ꝑncipes: n ¶ Iniquitas/qua me oderũt. Nec solum oderũt: sed ⁊ persecuti sunt:nõ tm̃ occulte:sed ⁊ aperte. Unde sequit.

Et labor in medio eius

De ecclesia vl' viro iusto ✻ De eccl'ia aũt vel q̃libet iusto sic legit: a ¶ Expectabã eũ/dico/q̃ pseuerauí ⁊ mãsi in solitudine:et hẽ ꝓpt ꝓęmiũ: qz sc̃z/expectabã eũ:non alium q̃z eũ. Phil.iij.d. Saluatorẽ expectam⁹ dñm iesum christũ. Sz q̃dã expectãt/nõ saluatorẽ ꝫ iudicẽ. Heb.xij.b. Tanq̃z filijs se offert de⁹/supple ĩ ꝑsenti: Sed ĩ die iudicij se multl̃ offert tanq̃z dñs seruis:nõ vt pz̃ filijs. Heb.x.e. Terribilis est q̃dã expectatio iudicij q̃ ꝓsumptura ẽ aduersarios. Lucl̃.xij.e. Et vos similes hoib⁹ expectantib⁹ dñm suũ. Gen.xlix.c. Expectabo salutare tuũ dñe.

c ¶ Qui saluũ me fecit a pusillanimitate spũs ⁊ tẽpestate.i.liberauit me a desperatiõe ⁊ ꝑsumptiõe. Contra ꝑmũ dicẽ apl's/Heb.xij.b. Mõ fatigemini animis vẽis deficientes. Lucl̃.xij.d. Nolite timere pusillus grex: qz cõplacuit pẽi vẽo dare vob regnũ. Dicit aũt ꝑsũptio tẽpestas:qz sicut tẽpestas ĩ mari naues subuertit/⁊ impedit ne ad portũ pueniant:sic ꝑsũptio spũalit̃. Uñ Eccl̃.xviij.b. Uidit ꝑsumptionẽ cordis eoꝝ:qm̃ mala est: ⁊ coĝuit subuersionẽ eoꝝ qm̃ nequã est. Et nota qñ nobis existẽtib⁹ in mari hui⁹ mũdi ⁊ ad portum salutl̃ tendẽtib⁹:necessari⁹ est vẽtus bñ portãs:q̃ nec remissus nec nimis ĩmoderat⁹ sit: Mauis enĩ nr̃a habẽs remissum ventũ:qui dicit pusillanimitas spũs/tarde currit ⁊ fit ꝑda piratarũ: Habẽs aũt nimiũ ventũ siue tempestatẽ/obruitur ⁊ fit ꝑda piscũ. Qui ĝ nec ꝑsumit nec desperat: necessario sequit / qui a sperat:et hic expectat dñm : qz spes est certa expectatio futurę brtitudinis. De q̃ Prouer.xvij.b. Semma gratissima expectatio ꝑstolãtis. Ostẽso q̃ sperat auxiliũ dei:impcat malis ciuib⁹ dicẽs: e ¶ Dręcipita dñe ⁊ diuide linguas eoꝝ.q.d.linguę adulatoꝝ in mũdo exaltant̃: Sed/tu ꝑcipita eas/ꝯcordãt in malo: sed/ tu diuide eas. Adulatores enĩ ꝑcipitabũt:qz ꝑcipitãt alios. Esa.ix.c. Erũt q̃ brtificãt ꝓplm̃ istũ seducẽtes:⁊ q̃ brtificãt ꝑcipitati. Esa.xxv.c. Dręcipitabit dñs in monte hẽ faciẽ vinculi colligati. Dala enĩ lingua comparat̃ ieçabel: quę fuit ꝑcipitata: vt habet̃ iiij. Regl̃.ix.g. Dręcipitate eã deorsũ. f ¶ Et diuide/Dręcipitationẽ bñ seq̃t diuisio: Qd̃ enĩ sursũ tẽdit/ totũ facit:⁊ sic simplicitatẽ ⁊ vnitatẽ:qd̃ vero deorsũ tẽdit/ ĩ diuisibilitates ⁊ plurabilitatẽ. Et iõ dicit/ diuide: vt christ⁹ habeat maiorẽ partẽ. Sed certe modo est ecõtrario/Gen.j.a. alia lr̃a in capl'o: Creauit de⁹ cęlũ ⁊ terrã: vt multũ sit de cęlo ⁊ parum de terra. Esa.xix.c. Erũt in die illa q̃nq̃ ciuitates ęgypti lo-

quẽtes lingua chananęa. Et q̃re diuides: g ¶ Qm̃ vidi iniq̃tatẽ ⁊c̃. Uel ad id qd̃ ꝑmissum ẽ: Elongaui,fugiẽs: referl̃ hẽ qd̃ hic dz. q. d. ideo elongaui: qm̃ vidi iniq̃tatem ⁊ ꝯtradictionẽ in ciuitate/diaboli:q̃ est mũdus.q. d.q̃ viderit mũdi mala/fugiet mũdũ. Mau.iij.b. Qui viderit te/fugiet a te. Hęc autem ciuitas habet sep tem vicos. Primus et q̃si ꝑncipalis / ẽ iniq̃tas .i. supbia q̃ est nõ ęq̃tas:qz supb⁹ neminẽ coęquat sibi/ꝫ oib⁹ vult ꝑesse/etiã maiori-

a b c d e f g h i k l m n

Expectabam eum qui saluũ me fecit a pusillanimitate spiritu: et tempestate. Dręcipitã dñe / diuide linguas eoꝝ: quoniã vidi iniq̃tatẽ et contradictionez in ciuitate. Die ac nocte circũdabit eã sup muros eius iniq̃tas:

†Esa.53.c. Vt faceret a pusillo animo Vt Submerge

†Ciuitas septẽ bz vicos

bus:cũ vere humilis velit subesse etiã minorib⁹. Uñ de supbia dz/Eccl̃.xxj.f. Mõne hęc ẽ quę humilem subleuauit et sublimẽ humiliauit: Iniq̃tatẽ/ iniq̃tatẽ/ iniq̃tatẽ ponã eam. Supbia enĩ hoiem humilẽ.i. vilẽ ⁊ abiectũ subleuat ꝑ ꝑsũptionẽ: ⁊ in corde ipsi⁹ sublimẽ humiliat: quia etiã venerabiles ꝑsonas ꝯtẽnere eũ fac̃. Hoc ẽ iniq̃tas magna. Et ter dicẽ iniq̃tatẽ:contra triplicẽ gradũ humilitatl̃. Primus est subdere se maiori:scõs subderese pari:tertius subdere se mĩori. Secundus vicus ciuitatl̃ hui⁹ est ꝯtradictio. Uñ post iniq̃tatez addit: i ¶ Et cõtradictiõnẽ:quę bene sequit supbiã:quia vt habet/ Prouer.xij.b. Inẽ supbos semp iurgia sũt. In ꝫ vico habitat trib⁹ dan.i.aduocati:q̃ trib⁹ non numerat̃ in catalogo sctõꝝ: Apocl̃.vij. a.vbi dicitur : Nolite nocere terrę et mari neq̃z arboribꝰ q̃adusq̃z signem⁹ seruos dei in frontibus eoꝝ. Et postea numerat signatos/dicẽs:Ex tribu iuda: duodecim milta signati ⁊c̃. Inẽ q̃s non cõputat̃ tribus dan: qui interꝑtat̃ causa vel iudiciũ:et significat aduocatos ⁊ cõtentiosos:q̃b⁹ timẽdũ est ne a numero seruoꝝ dei excludant̃. j. Corl̃.xj.c. Si q̃s videt̃ ꝯtentiosus esse: nos talẽ ꝓsuetudinẽ nõ habem⁹ neq̃z ecclesia dei. Jaco.iiij.a. Litigatl̃ et belligeratis. Ps. Dissipa gẽtes q̃ bella volunt. Prouer.xxx.b. Generatio q̃ ꝑo dentib⁹ gladios habet ⁊c̃. Tertⁱ⁹ vicus est iuidia. De q̃ dicit: k ¶ Die ac nocte circũdabit eã super muros eⁱ⁹ iniq̃tas.i.nequã inuidia. Mat.xx.b. An oculus tu⁹ nequã est:qz ego bon⁹ sum. Iniq̃tas enĩ his duobus modis accipit̃.s. vt iniq̃tas dicat̃ nõ ęq̃tas: ⁊ sic ẽ superbia: vel vt dicat̃ nequitia vel malicia ⁊ sic ẽ inuidia. Quę bene dicitur circundare/ m ¶ Super muros eius: quia altitudini inuidetur. Et die ac nocte: quia inuidus de bonis aliorum quę inuidet dolet: ⁊ de malis/gaudet. Prouerb. xiiij.d. Uita carniũ sanitas cordis : putredo ossium inuidia.

✻ Aug⁹. Sciendũ

Dozaliter claustralibus Ps. 68.

e ¶ Dręcipita dñe et diuide ⁊c̃. Põt etiam exponi de claustralib⁹ sic: Dręcipita dñe ⁊ diuide linguas eoꝝ qm̃ vidi iniq̃tatẽ ⁊ ꝯtradictionẽ in ciuitate. Ps. Fiat habitatio eoꝝ deserta: ⁊ ĩ tabnacul' eoꝝ nõ sit q̃ inhabitet. Ciuitas ẽ religio:in q̃ debet eẽ ciuiũ vnitas: vt sit illis cor vnũ ⁊ aĩa vna ĩ dño:⁊ vt vniformit̃ ⁊ ęq̃lit̃ tractent̃ a ꝑlatl̃ sine accęptiõe ꝓsonarũ. Sz q̃ hęc duo vident̃ in hac ciuitate:iniquitas ⁊ contradictio. Iniquitas/in ꝑlatl̃. i. inęq̃tas:qz ꝓsonas accipiũt. Vel/Iniquitas.i.crudelitas ⁊ ꝛ̃dictio ĩ subditis:qz murmurãt ⁊ rixant̃ et faciũt schismata. Et iõ impcat vtrisq̃z dicẽs: e ¶ Dręcipita dñe.s.ꝑlatos depone. Ps. Deponę eos ꝓtector me⁹ dñe. f ¶ Et diuide linguas eoꝝ.s. subditoꝝ.i.eos disperge: quia insimul non faciũt nisi rixari. Gen.xlix.a. Maledict⁹ furor eoꝝ qz ꝓtinax: ⁊ indignatio eorũ qz dura: diuidã eos ĩ iacob/⁊ dispdã eos in israel. Et posset aliq̃ dicere: Nõ ẽ necesse ꝑlatos deponi aut subditos diuidi: qz corrigẽt se vl' plane non ẽ ita sicut dicl̃. Uñ adhuc affirmat illud idẽ dicẽs: k ¶ Die ac nocte circũdabit eã super muros eⁱ⁹ iniq̃tas. Die ac nocte:id est semp. In die enĩ comedũt cũ abbate ĩ camera eⁱ⁹ fautores eⁱ⁹ q̃ ei loquunt̃ placẽtia: ⁊ ĩ nocte etiã dormiũt/ sic ⁊ ipse. Aliꝰ ꝓo licet debiles sint aut infirmi: de die comedũt ĩ refectorio ⁊ de nocte cãtãt ĩ choro. Ecce iniq̃tas ⁊ crudelitas ꝑlatoꝝ: q̃ muri sũt aut debẽt eẽ religiõis. Sic sup muros eⁱ⁹ iniq̃tas. Et ne q̃sq̃z excusetur: ait: l ¶ Circũdabit/vt oẽs cõprehẽdat. De subdit̃ ꝓo q̃d-

Ps. 67.

Ps. 58.

Act̃.4.c.

✻ Et labor ĩ medio eⁱ⁹

a ¶ Et labor in medio eius. i. apte laborauerũt vt crucifigerer. Nec ꝗ meruerũt: Unde sequit: Et iniusticia. Et possent dicere iudei: verũ est q̃ hoc fecimus / sed excusam: qz discipulus eius vendidit eũ nobis. Cõtra qd dicit: c ¶ Et non defecit de plateis eius vsura. q. d. nõ legitime emerũt: qz i ꝓtractu fuit vsura: qz iudas pnitentia ducti sicut dz / Mat. xxvii. a. retulit eis triginta argẽteos: Ipsi tñ nihilominus tenuerunt iesum: et ita habuerũt: vt cõmunit dicit: oua t obolum: hoc fuit vsura. Et dicit: d ¶ De plateis eius. s. ciuitatis: qz hęc vsura ad omniũ noticiã deuenit: quia iudas argẽteos ꝓiecit in templo: et inde emerũt agrũ qui vsq̃ hodie vocat acheldemach. i. ager sanguinis: sicut dicit / Matth. xxvii. a. Et sicut fuit vsura in iudęis: sic dolus t ꝓditio in iuda. Unde sequit: f ¶ Et dolus in discipulo osculante. Luc. xxii. e. Juda osculo filiũ hois tradis: Et de hoc q̃si homo ꝓquerit: q̃ si alius extraneus voluisset eũ tradidisse / potuisset eũ euasisse: sed nõ ita domestico: Unde addit: g ¶ Quoniam si inimicus meus / apertus: h ¶ maledixisset mihi: sustinuissem vtiq̃. q. d. magis tolerabile esset. i ¶ Et si is q̃ oderat me / iudęus vel alius: k ¶ Sup me magna locutus fuisset: abscondissem me forsitan ab eo. m ¶ Tu vo / iuda n ¶ Homo vnanimis / vt videbat: p ¶ Dux meus. i. socius itineris.

a et labor in medio eius t iniusticia. Et non defecit de plateis eius: vsura t dolus. Quoniam si inimicus meus t maledixisset mihi: t sustinuissem vtiq̃. Et si is qui oderat me super me magna locutus fuisset: t abscondissem me forsitan ab eo. Tu vero homo vnanimis: dux meus

Et notus meus: qz etiã ✠ Aug. Sciendũ q̃ cum per omne vitiũ antiq̃ hostis virus humano cordi infundat: malo inuidię tota viscera serpes concutit. Hęc est enim qua cain armatur contra abel fratrem suũ: Filij iacob contra ioseph: Judęi contra christũ: Babylonij contra danielem. Hic est vermis q̃ ionę hederam consumit: dum ꝓsperitati alioꝝ inuidẽdo detrahit. Quartus vicus est curiositas. Unde dicit: a ¶ Et labor i medio eius: id est in corde. Eccli. iij. c. In pluribus operibus tuis ne fueris curiosus. Esa. lix. a. Telas araneę texuerũt. Quintus vicus est ira vel odium. De quo dicit: b ¶ Et iniusticia. i. Joh. iij. c. Qui odit fratrem suũ homicida est. Huic melius cõpetit alia littera q̃ habet / Insidię i vitalibus eius. Aug. Qui alium vult lędere: similis est trãsuerberãti corpus suũ vt vestem alterius ꝓforet. Sextus vicus est rapina vel cupiditas: Septimus est hypocrisis. De his duobus addit: c ¶ Et nõ defecit de plateis eius vsura t dolus. De ꝑmo dicit Hiere. vi. c. A maiore vsq̃ ad minorẽ omnes auaricię student. De secundo / scilicet de hypocrisi: Luc. xii. a. Attendite a fermento phariseoꝝ qd est hypocrisis. Fermentũ dicit q̃ fere omnes corrũpit. Unde dicit Bersi. In tempore isto plane feda est ecclesia / a negocio pambulãte in tenebris / a fermento phariseorum / qd est hypocrisis: si tñ hypocrisis dici debet: quę iam latere prę abundantia non valet: t prę impudentia non quęrit: serpit hodie putrida labes per omne corpus ecclesię / eo periculosius: quo interius. Propter istã abundantiam: bene dicit hic: Non defecit: Et propter impudentiam quam iam latere non quęrit: bene dicit: De plateis. Vel totũ ad litteras potest dici: c ¶ Et non defecit de plateis eius / vbi vendunt venalia. e ¶ Vsura t dolus: quia aut mercatores putant statim habere prectũ rei suę: et tunc vendunt cũ dolo: aut facũt credentiã suis emptoribus: et tunc plus vendũt ratione termini / qd vsura est. Cõtra illud Deut. xxiii. c. Non fenerabis: Et Luc. vi. e. Date mutuũ nihil inde sperãtes. Isti sunt septẽ montes / et septẽ capita bestię: de q̃bus dicit Apoc. xvii. c. Septẽ capita / septẽ montes sunt sup quos mulier sedet. Cõtra hęc septẽ / sunt septem virtutes: Matth. v. a. Beati pauperes spũ: contra supbiam. Beati mites: cõtra litigatiões. Beati q̃ lugẽt miserias alienas: contra inuidiã: quę luget felicitatẽ alienã t gaudet d miseriis alienis. Beati q̃ esuriũt iusticiam: contra curiositatem quę esurit vanitatem. Beati misericordes: contra odium.

Bti mũdo corde: contra auariciã / quę cor implet stercoribus. Bti pacifici: ꝓtra hypocrisim q̃ dicit: Pax pax: et nõ ẽ pax. Hiere. 8. d.

¶ Sup egit de malis q̃ patit ecclia vel vir iustus ab apertis inimicis: Postea ꝓsequent agit de malis q̃ patit a falsis fribus: Quę ondit esse intolerabilia multis rõnibus. Prima ẽ: qz illata sũt ab amicis: quę notat / cũ dicit: g ¶ Qñ si inimicus. q. d. Precipita eos tc. non solũ ꝓpt predicta: ꝗ qz etiã est i eis occulta malicia: quia cuz videant amici: tñ occulte mihi maledicũt: qd intolerabile ẽ. Qñ si inimicus meus maledixisset mihi: sustinuissem vtiq̃. Sed istud nõ possum ita sustinere q̃ amicus maledicat mihi. Micheę. vii. b. Inimici hois domestici eius. Cant. i. b. Filij mtris meę pugnauerũt ꝓtra me. Scda ratio q̃re intolerabilia sunt hęc mala / ẽ: qz sunt improuisa. Unde sequit: i ¶ Et si is q̃ oderat me super me magna locutus fuisset / cõminãdo: l ¶ Abscõdissem me forsitan ab eo: sed ab his qui vident me amare / non possum me abscõdere. Unde dicit btus Bersi. Nũc i ecclesia impleta ẽ illa prophetia: Ecce i pace amaritudo mea amarissima. Amara pus i nece martyrũ: amarior post i pflictu hęreticoꝝ: amarissima nũc in moribus domesticoꝝ: nõ fugare nõ fugere eos põt. Qd dicit: Inimicus / põt referri ad fidẽ. Qd aũt dicit: Qui oderat me / ad charitatẽ. Tertia ratio ẽ: qz illata sũt a ꝓscis secretoꝝ. Unde dicit: Tu vo homo vnanimis. Quarta: qz illata sũt ab eis q̃ deberẽt eũ docere. Unde dicit: p Dux meus. Matth. xv. b. Cęci sũt t duces cęcoꝝ. Quita: qz a familiaribus inferũt.

Esa. 38. d.

✠ Unde addit: Et notus meus. Sexta

* a ¶ Et labor i medio eius. i. in quentu: qz satis laborant q̃ntq̃: sed nõ meritorie: qz cũ labore ibi ẽ t iniusticia: qz nulli reddũt qd suũ est. Prelato enim debẽt obedientiã t reuerẽtiaz: paribus amorẽ t auxiliũ: inferioribus doctrinã t exẽplũ. Ipsi vero hęc eis nõ reddũt: sed superioribus detrahunt: pares odiũt: inferiores corrũpũt: et iõ laborem amittũt. Ita q̃ se habent inuicẽ: Sz qd ad extrancos? c ¶ Et nõ defecit d plateis eius vsura t dolus. Plateas enim habẽt qdã claustrales ad vendẽdũ bladũ t lanã: et alias res suas. Et de his etiã / non defecit vsura t dolus: ad lrãm: vt sup dictũ est de mũdanis: qz carius vendũt ꝓpt inducias tpis. Morrẽdũ est d̃ dicere: sed horribilis est facere. Osee. vi. d. In domo israel vidi horrẽdũ: ibi fornicatiões ephraim. Propt d̃ de ipsis ꝓquerit dñs: in cuius psona subiũgit ꝓpha: g ¶ Qñ si inimicus meus maledixisset mihi tc. Maledicere dicunt deo tales religiosi: qz p eos nomẽ dei maledicit t blasphemat: Roma. ii. d. Et Esa. lii. b. Nomẽ dei p vos blasphemat int gentes. Et addit apls: Circũcisio qdẽ pdest si legez custodias. i. religio si serues regulã. Et post: Si autẽ ꝓuaricator legis sis: circũcisio tua ꝓputiũ facta ẽ. m Tu vo tc. Octo vba ponit in his duobus vsib ꝓtra octo partes ingratitudis: q̃ pcul debẽt esse a religiõe. i. inhumanitas: inimicitia: scãdalũ: pditio: consilioꝝ reuelatio: inhospitalitas: deuiatio: ꝓtradictio. Hęc sunt monstra claustri in terra ꝓmissiõis. De q̃bus dicit Numeri. xiii. d. Terra quã lustrauimus deuorat habitatores suos: ibi vidimus monstra quędam. Contra primũ dicitur: Tu vo hõ: id est humanus. Humanitas enim debet esse in claustro / si alicubi est. Actis. xxviii. a. Barbari prestiterũt nobis non modicam humanitatẽ. Et si barbari hoc fecerũt: qd ergo faciẽt ciues celi: id ẽ viri claustrales? Cõtra secundũ dicitur o ¶ Unanimis: Et bene sequitur: quia vbi non est humanitas: non potest esse vnanimitas. Ps. Qui habitare facit vnanimes in domo: id est in claustro. Aug. Hęc sunt q̃ precipimus vt obseruetis in monasterio constituti: Primũ ꝓpt qd in vnũ estis ꝓgregati vt vnanimes habitetis tc. Cõtra tertiũ d: p ¶ Dux meus / i via plana vbi nullũ scãdalũ. Gal. v. c. Si spũ ducemi: nõ estis sb lege. Ps. Deduxisti ꝓplm tuũ in mãu moysi et aaron. Ecõuerso mlti duces p scãdala ducũt.

Moraliter de claustralibus

Octo verba cõtra octo partes ingratitudinis q̃ pcul esse debẽt a religiosis

Ps. 67.

Ps. 76.

✠ Greg. Si pastor p

Al' perpo/ bralia

Al' † suppo/ sum

ecclesia vt no iusto

Allegorice de christo

a Et not⁹ me⁹: qz etiã te ñsciui ꝓditorẽ. Tu inquã talis supple: ãre me tradis: b Qui etiã simul mecũ dulces capiebas cibos: comedẽdo mecũ: ad lrãz. c Et i domo dei. i. in tẽplo: Ambulauim⁹ cum ꝛsensu. Ostensa culpa iudẽorũ et iudẽi ostendit pẽnã. Unde dicit: f Ueniat mozs. i. captiuitas: g Super illos iudẽos. h Et descendant i infernũ viuẽtes. i. in acerbã pẽnã ip⁹ captiuitatẽ. Judas etiã mortu⁹ ẽ ad lrãm: ꝛ descẽdit viuens i infernũ: qz desperãs se suspẽdit. l Qm̃ neq̃tię i habitacul⁹ eoꝝ. i. in domib⁹ eoꝝ vbi ꝛuenticula ꝛ ꝛcilia faciebant: q̃rẽtes quõ iesũ tenerẽt ꝛ occiderẽt. Et postea n In medio eoꝝ. i. in apto qñ ꝛcilia sua alijs aperuerũt.

Matth. 26. a.

De ecclesia vel viro iusto

✻ Uñ addit: a Et not⁹ me⁹. Sexta: qz a cõmensalib⁹. Uñ sbdit: b Qui simul mecũ dulces capiebas cibos: ꝓm q̃ dixit ioseph ȯ frib⁹ suis: Geñ. xliij. d. Occide victimas ꝛ instrue ꝛuiuiũ: qz mecũ sũt comesturi. Septima: qz a ꝓtubernalib⁹: Uñ dicit: c In domo dei ãbulauim⁹: ego ꝛ tu e Cũ ꝛsensu: Tu inquã talis ꝓsecut⁹ es me. Uñ ꝗ est aposiopisis. i. defect⁹ in locutiõe. Cibos dulces: itellige spũales. De q̃b⁹ in Ps. Q̃ dulcia faucib⁹ meis eloquia tua.

Ps. 118.

Cant. v. a. Comedi fauũ cũ melle meo. i. historicũ sensũ cũ mystico. Et sequitur: Bibi vinũ meum cum lacte meo. Uinum est subtilis doctrina: Lac facilis. Esa. vij. c. Butyrum et mel comedet: vt sciat reꝓrobare malũ ꝛ eligere bonũ. Butyrum significat carnalem expositionem: mel spiritualem.

f Ueniat mozs. Postq̃ egit de culpa malorum: agit de pẽna eorũ. Et sicut aggrauauit culpã: ita aggrauat ꝛ pẽnã: dicens ꝛ imprecãs: Ueniat mozs super illos: id est malos. q. d. nouo mortis genere et insperato moriant. Sicut legitur de choze/dathan et abiron: Numeri. xvj. e. Per quos bene falsi fratres significant. Uel melius de morte eterna legatur: vt sit sensus: Ueniat mozs ꝛc. Sicut choze/dathã et abiron ex improuiso mortui sunt nouo mortis genere: sic isti moriant morte eterna. Prouerb. xxix. a. Repentinus ei superueniet interit⁹ ꝛ eum sanitas non sequetur. g Super illos dicit: vt notetur mortis dominiũ et oꝑpressio contra illos qui dum viuerẽt nõ timuerũt eam. Unde super illos veniet quasi rex. Job. xviij. c. Calcet super eos quasi rex interitus. Et in eodẽ. Cõsumat brachia illi⁹ ꝑmogenita mors. Sic ergo est mors sup malos: sed non sic super bonos: imo sub eis est. Esa. xxv. c. Precipitabit mortem in sempiternũ.

h Et descẽdãt in infernũ: ad litteram: k Uiuẽtes: id est sciẽtes. Ui sũt qui de industria peccant. Numer. xxiij. a. Cadens apertos habet oculos. Uel sic: Uiuentes: id est non potentes ibi mori. Apoc. ix. b. Desiderabũt mori ꝛ fugiet mors ab eis. Uel sic: Descendant in infernũ viuẽtes: id est q̃ hic viuũt mũdo ꝛ peccato. Uel: Descendãt i infernũ viuentes in claustro. Contra qõ dicit Col. iij. a. Mortui estis ꝛ vita vestra abscõdita est cum christo in deo. Et Roma. vj. b. Existimate vos q̃dem mortuos peccato/viuentes autem deo. Uel/ Moralitꝛ h Descendant in infernũ. i. in cupiditatẽ. k Uiuentes. i. in hac presenti vita. Dicitur aũt cupiditas siue cor cupidi infernus: quia nõ potest impleri. Prouerb. xxvij. c. Infernus ꝛ pditio nunq̃ implent: similit ꝛ oculi hominũ insaciabiles. Eccs. v. b. Auarus non implebit pecunia. Abacuk. ij. b. Dilatauit quasi infernus animã suã: ꝛ ipse quasi mors non adimplebit. Et sequitur ibi: Uę ei qui multiplicat non sua. Hęc autẽ accidẽt illis falsis fratrib⁹: l Qm̃ neq̃tię in habitaculis eorũ. Nequitia est malicia q̃ nequit finẽ ꝓseq̃/aut ꝓpter pauptatẽ/aut ꝓpter sui nimietatẽ. Eccj. xx. c. Est q̃ vetatur prę inopia peccare. Et. xix. d. Est q̃ nequiter se humiliat. i. quia nequit se exaltare. m In habitaculis eoꝝ. i. i secreto cordis: qõ est n In medio eoꝝ. Eph. v. c. Quę in occulto fiũt ab eis: turpe est dicere. Alia littera habet. Nequitię in cõgregatione ꝛ in medio eorũ.

Moralitꝛ

✻ Greg⁹. Si pastor per abrupta vitiorũ gradit/necesse est vt in ñcipitiũ grex sequat. Matth. xv. b. Si cęcus cęco ducatum prębeat: ambo i foueam cadũt. Contra quartum dicit: a Et notus me⁹: id est secretorum cognitor. Tñ paucissimi debẽt esse tales. Eccj. vj. a. Multi pacifici sint tibi ꝛ consiliarius sit tibi vnus de mille. Wicheę. vij. b. Ab ea quę dormit in sinu tuo: id est ab vxore/ custodi claustra oris tui. Exemplum de dalila ꝛ sansone: Judicj. xvj. d. Contra quintum dicitur: b Qui simul mecum dulces capiebas cibos/doctrinę in claustro: eucharistię in monasterio vel in refectorio. Esa. vij. c. Butyrum ꝛ mel comedet vt sciat ꝛc. Geñ. xliij. d. Instrue conuiuiũ: qm̃ mecum sunt comesturi meridie. Contra sextum dicitur: c In domo dei/vbi recipiunt hospites. Heb. xiij. a. Hospitalitatẽ nolite obliuisci: per hãc enim placuerunt quidam angelis hospitio receptis. Contra septimũ dicit: d Ambulauim⁹/in via: nõ in inuio. Esa. xxx. e. Hęc via/ambulate in ea. Contra octauũ dicit: e Cum consensu. i. sine ꝓtradictione: id est cõcordit viuẽtes. Eccj. xxv. a. In tribus placitũ est spiritui meo: quę sunt ꝓbata coram deo ꝛ hominib⁹: Concordia fratrũ: amor ꝓximoꝝ: vir et mulier sibi bene ꝛsentientes. Sequit de pęna talium claustraliũ. f Ueniat: id est veniet: mors/gehẽnę: g Super illos/oꝑimens eos: et vocata ab eis. Sap. j. d. Deus mortem non fecit: sed impij manib⁹ ꝛ verbis accersierũt eam. b Et descendant: id est descendent: i In infernũ viuẽtes/ in claustro vbi deberẽt esse mortui ꝛ sepulti. Col. ij. d. Si mortui estis cum christo ab elemẽtis: id est elementis huius mundi: quid adhuc tanq̃ viuẽtes mundo decernitis/ scilicet cibos ꝛ vestes ꝛ huiusmodi: l Quoniam nequitię in habitaculis eorum: id est in cellario: in granario: in refectorio: in dormitorio. Osee. ix. c. Omẽs nequitię eorũ in galgal: quia ibi exosos habui eos. Galgal interꝑetat rota vel reuelatio. Ps. Dñe pone illos vt rotã: quę in luto tota mergit: ꝛ posteri⁹ eleuata/ anteri⁹ mergit. n In medio eoꝝ. i. in ꝓlato: qui est medi⁹ vt iudex. Uel/ In medio eoꝝ. i. in cõmuni oib⁹ ꝓsentientib⁹.

Ps. 82.

Allegorice de christo

o Ego aũt ꝛc. Tertia pars: vbi in persona christi vel ecclesię vel iusti assignat ꝓba q̃d sibi ꝛ ꝓsecutorib⁹ fiat: Et de vtroq̃ alternatim loquit. Hęc aũt pars sicut ꝛ ñmissę: primo de christo exponit. q. d. christus: dico q̃ ñdicta mihi fecerunt iudęi: o Ego autem ad deum clamaui: id est ꝓlixe ꝛ deuote oraui. Luc. xxij. e. Et fact⁹ in agonia ꝓlixiꝝ orabat ꝛc. Uel/ Clamaui/ad litterã. Matth. xxvij. f. Clamauit iesus voce magna dicens: Heli heli lãma azabtani ꝛc. r Et dñs saluauit: vel saluabit me: resuscitãs me. Ps. Saluum fecit dominus christum suum. Et q̃ saluabis me:

Ps. 19.

✻ Uespere narrabo

De ecclesia vel viro iusto

o Ego aũt ꝛc. De ecclesia vel de viro iusto exponit sic: Ego autem/inter ñdictas tribulationes ęstuãs: p Ad deũ clamaui. Ego/ nõ ꝑ vicariũ: sicut canonici q̃ ꝑ vicarios cantãt: et forte per vicarios saluabunt. Eccli. xliij. b. Posuistis custodes obseruationũ meaꝝ in sanctuario meo/et vobismetipsis. Ad deũ/ nõ ad nũmũ ęrariũ. Malach. j. c. Quis ẽ in vobis q̃ claudat ostia ꝛ incendat altare meũ gratuito ꝛc. q Clamaui. Dñs nõ audit susurrãtes. Esa. xl. b. Uox clamãtis: Clama. Et dixi: Clamaui ad deũ. Hoc est summũ remediũ et solũ. ij. Paral. xx. c. Cũ ignoram⁹ q̃d agere debeam⁹: ꝗ solũ habem⁹ residui vt ad te nr̃os oculos dirigam⁹. Et Esa. xix. d. Clamabũt ad dñm a facie tribulãtis et mittet eis saluatorẽ. Et ꝗ ẽ q ꝗ ȯr: Ad deũ clamaui r Et dñs/nõ nũm⁹ s Saluauit me/nõ ditauit. Saluauit/a pctõ/ab inferno. Et ꝓpt ꝗ ne de ingratitudine possim arguꝝ:

✻ Uespere ꝛ mane

a Vespe narrabo ⁊ annũciabo. i. in cęna discipulis: qñ dixit eis: Vado ad eũ qui me misit: Job. xvj. a. Et mlta alia.
b Et mane / parasceues / pilato: qñ ꝗsiuit: Tu es rex iudęorꝫ: Et ipse rñdit: Tu dicis: et ita est sic dicis: qꝛ rex sũ ego ꝓfitẽtiũ: ⁊ p me saluatũ / saluabunt. Et Lucl. xxij. g. Ut factꝰ est dies ⁊c. Et sequit quod dixit eis: Ex hoc autẽ erit filiꝰ homis sedens a dextris virtutis dei.
c Et meridie: qñ erat i cruce ⁊ dixit latroni: Hodie mecũ eris i paradiso: Lucl. xxij. f.
d Narrabo / ac si facrũ esset.
e Et annũciabo / futurũ.
f Et / dñs / exaudiet. i. ad exitũ pducet:
g Vocẽ meã: qꝛ sicut dicã / ita erit. Quia
h Redimet in pace aiaꝫ meã ab his q̃ appꝛopinquant mihi / vt me capiãt i sermõe / vel capiãt ad ligãdũ ⁊ flagellãdũ ⁊ crucifigendũ. Appꝛopinquãt / dico:
k Qm̃ inter multos / qui me sequebãt:
l Erãt mecũ / isidiãtes mihi.
m Exaudiet / dico / me liberãdo. Et etiã
n Mũiliabit eos: tollẽs locũ et gentẽ p romanos: Job. xj. f. Ipse pater omipotẽs ęternꝰ deꝰ:
o Qui est añ sęcula. i. ab ętno. Et q̃re hoc: Mõne deꝰ mise ricors est: ⁊ recipit hoies ad pęnitentiã: Ita: sed hoc faciet eis quia ptinaces sunt in malitia. Hoc est qõ sequit:
p Nõ enim est illis cõmutatio: vt. s. cõmutent sermonẽ nequã / quẽ fir mauerũt sibi de me occidẽdo: nec etiã mutabũt corda postea vt post factũ pęniteant de scelere. Et subdit causam:
q Et nõ timuerũt deũ. Timoꝛ enim dñi expellit peccatũ: Eccli. j. c. Et ꝓpter hoc:
r Extendit manũ suam in retribuendo / ad feriendũ eos. Et merito: quia
s Cõtaminauerũt testamentũ eius. s. traditiões legis: addendo ⁊ supponẽdo indignas suas

a Vespere ⁊ mane ⁊ meridie narrabo / laudes eiꝰ: Fm qõ dixit dominꝰ ei quẽ saluauerat ⁊ a dęmonio liberauerat / Lucl. viij. f. Redi i domũ tuã ⁊ narra quãta tibi fecit deꝰ.
Ps. 65. Ps. Venite / audite ⁊ narrabo omnes qui timetis deũ: quãta fecit animę meę. Nec vna hoza tm̃ diei hoc faciã: sed vespere ⁊ mane ⁊ meridie. q. d. tota die. Vel sic / Vespe: id est in senectute. Mane. i. in pueritia. Et meridie. i. in iuuẽtute: q. d. in omi tempoze vitę meę. Ps. Benedicã dominũ in omi tempoze: semp laus eiꝰ i oze meo. Vel sic / Vespe: id est illis quibꝰ sol occidit. s. peccatoribꝰ. Et mane: id incipiẽtibus bñ agere. Et meridie: id ẽ pfectis. Peccatoribꝰ / vt resiliãt: incipiẽtibus / vt pficiant: perfectis / vt pseuerent. q. d. omnibꝰ narranda sunt mirabilia eius: qui solẽ suũ facit oziri sup bonos et malos / ⁊ pluit sup iustos ⁊ peccatozes. Vel / Vespe: id est in mozte. Mane: id est in generali resurrectione. Meridie: id est in plena dei visione. Job. xj. d. Quasi meridianꝰ fulgoz cõsurget tibi ad vesperã: ⁊ cum ꝓsumptũ te putaueris / oziẽris vt lucifer. Dicit autẽ /
d Narrabo ⁊ annũciabo. Narrabo facilia: ⁊ annũciabo difficilia. Vel / Narrabo / ea quę mihi fecit. Et annũciabo / ea quę pmisit. Et subiũgit pręmiũ / dicẽs:
f Et exaudiet vocẽ meã. Hiere. xxiij. e. Si stetissẽt in ꝓsilio meo: ⁊ noꝛa fecissent ꝓba mea populo meo: auertissẽ eos vtiq̃ a via sua mala ⁊c. Hiere. xv. d. Si cõuerteris cõuertam te. Hiere. xx. d. Audiat clamozẽ mane ⁊ vlulatũ i tẽpoze meridiano. Postea ostendit quõ dominꝰ exaudit eum. s. dando ei pacem ęternitatis / qui pzius dedit pacem recõciliatiõis. Unde dicit:
h Redimet animã meã / collocandã / in pace / ęternitatis. In ꝑmo aduentu redemit eam a culpa / ⁊ dedit ei pacem recõciliatiõis. Esa. xliij. a. Noli timere qꝛ redemi te. In secũdo redimet eã a pęna / ⁊ dabit ei pacẽ ętnitatis. Esa. j. g. Sion in iudicio redimet. De hoc loquit hic. Redimet / dico /
i Ab his. i. a falsis fratribꝰ: Qui appꝛopinquãt mihi: qꝛ socij sũt sępe iustoꝝ. Job. xxx. d. Frater fui draconũ ⁊ socꝰ struthionũ. i. ⁊ detractoꝝ ⁊ hypocritarũ. Et hoc est qõ addit:
k Qm̃ inter multos erãt mecũ: sicut palea cũ granis. Vel Ab his q̃ appꝛopinquãt mihi. i. a dęmonibꝰ / q̃ vsq̃ ad coꝛ appꝛopinquãt. Esa. xl. a. Loquimini ad coꝛ hierusalẽ. Qm̃ inter multos erant mecũ. Job. xl. b. Ecce vehemoth quem feci tecũ. Sic ergo / m Exaudiet / me / deus: dando mihi bonum. Sed hoc parũ esset si pęcutozes essent ĩmunes a pęna. Unde adhuc addit: Exaudiet deus ⁊ humiliabit eos. q. d. etiã in hoc me exaudiet / q̃ hũiliabit eos: id est vilificauit. Ipse
o Qui est ante sęcula. s. christus: licz in tpe factus sit hõ. Alia lra: Qui iudex est ab initio. Et nota q̃ humiliatio dicit i malo: vt hic. s. vilificatio. Et Esa. ij. c. Oculi sublimis homis humiliati sunt. Dicit etiam in bono: vt in Ps. Bonũ mihi domine qꝛ humiliasti me: Sic enim idem est qõ humilitas. Dicit etiã ficta humilitas. Unde. iij. Regl. xxj. g. Mõne vidisti humiliatũ achab cozã me: Eccli. xliij. c. Obuians ros ab aꝛdoze venienti humilẽ efficiet illũ. Et merito hũiliabit illos.
p Non enim est illis cõmutatio: id est qꝛ sunt incoꝛrigibiles ⁊ obstinati: nec possunt cõmutari. Eccs. j. d. Peruersi difficile coꝛrigunt. Quia vt habet Prouer. xviij. a. Impius cum in profundum peccatozũ venerit / cõtemnit. Osee. vij. c. Ephraim factus est subcinericius. i. totus sub terrenitate: qui non reuersat. Et nota q̃ bene dicit: cõmutatio: id est simul mutatio / q̃si totalit: qꝛ aliq̃ quidã mutãt ex pte / scz coꝛpoze / nõ spiritu: habitu / nõ volũtate. De talibꝰ Osee xij. b. primo loqt bonis: sic: Tu ad dominũ deũ tuũ cõuerteris: scz ex toto. Et post addit de alijs: Chanaan in manu eiꝰ stathera dolosa. Chanaan interptat cõmutatio. Sz hęc ẽ dolositas i stathera: minꝰ dare deo: Et ideo noe maledixit chanaan. Gen. ix. d. Maledictꝰ chanaan ⁊c. Vel / Nõ est illis cõmutatio: id est pciũ redẽptiõis. Matth. xvj. d. Quã cõmutationẽ dabit hõ p aia sua: Ezech. vij. e. Argẽtũ ⁊ aurũ eozũ nõ valebit eos liberare i die iurozis dñi. Vel / Nõ ẽ illis cõmutatio: qꝛ impij dant aias suas p nihilo: id est p pctõ. Prouerb. x. c. Coꝛ impiozum pro nihilo.
q Et non timuerunt deũ. q. d. ideo non cõmutabunt. Esa. xl. g. Qui sperãt in domino / mutabũt foztitudinẽ. Qui aũt sperant ipsi timẽt. Aliter eñ non est spes: sed p̃sumptio: fm qõ dicit Gregoriꝰ. Spes sine timoze luxuriat in p̃sumptionem: ⁊ timoꝛ sine spe degenerat in desperationem. Et Eccli. ij. d. Qui timẽt deum: pręparabunt coꝛda sua. Ipsi autem non impune ferent: quia iam
r Extendit manũ suam in retribuendo: id est vindictam. Per hoc quod dicit: Extendit / innuitur miseri coꝛdia / quam habet in puniendo in p̃senti. Non enim adhuc claudit pugnũ suum ad percutiendũ foztiter ⁊ dure: sed quasi cum palma dat alapam. Item per / extendit / etiam notatur cõminatio pęnę ęternę. Esa. ix. d. In omnibꝰ his nõ est auersus furoꝛ eius: sed adhuc manus eius extenta. Posset aũt aliquis dicere: Quid est hoc: Mõne dominꝰ fecerat testamentũ pacis in christo / mũdum recõcilians sibi: sicut dicit. ij. Corl. v. d. quare nunc extendit manũ suam ad vindictam: Ad hoc quasi respondens subiungit:
s Cõtaminauerũt testamentũ eius: Et ideo testamentũ non liberabit eos. Heb. x. e. Irritam quis faciens legem moysi / sine vlla miseratione duobus aut tribus testibus mozit: quãto magis putatis deteriozа mereri suppplicia qui filium dei cõculcauerit: et sanguinem testamẽti pollutũ duxerit: Cõtaminat testamentũ dei: scz nouũ testamentũ: qui postq̃ christus illud sanguine ꝓprio cõfirmauit / p peccatis nostris moziens: peccare iterũ addit: sicut dicit Glo. super p̃missum verbũ ad Heb. dicens: Sanguinem pollutum ducit: si ab eo mũdatus ad vomitum redit ⁊ pęnitere negligit. Item cõtaminat testamentũ dei per indignitatem seu maliciam ministrozũ. Ezech. vij. f. Violabunt arcanũ meum ⁊ introibunt in illud emissariũ: ⁊ cõtaminabunt illud. Item cõtaminat per falsozum admixtionem / seu falsam expositionem. Esa. j. f. Vinũ tuũ mixtũ est aqua. Malach.

Aliter
Aliter
Aliter

Ps. 118.

Allegorice ✠ indignas suas additiones: Sicut dicit pollui aliquid/qñ aliq̃ vili liquore respergit. Vel/Cõtaminauerũt testamentũ eius: cũ agnũ paschalẽ verũ/qui legis erat cõsummatio/cõspuerũt ⁊ viliter tractauerũt. Et ideo a ¶Diuisi sunt: id est p totũ mundũ dispersi. b ¶Ab ira.i. ppter iram. c ¶Vultus eius: id est volũtatis eius. Vel/Diuisi/ab vnitate fidelium.

a diuisi sunt ab ira vult' eius:
b ⁊ appropinquauit cor illius.
c Molliti sunt sermones eius
f sup oleum: ⁊ ipsi sunt iacu/
g la. Iacta super dñm curã tuã
h ⁊ ipse te enutriet: et nõ dabit
i in eternũ fluctuationẽ iusto.
k Tu vero deus: deduces eos i
l puteũ interit'. Viri sanguinũ
m ⁊ dolosi nõ dimidiabũt dies
o suos: ego autẽ sperabo in te
p domine.

d ¶Et appropinq̃uit cor illius.i. gentiles quos dilexit. Cõmunit enim dicit/ Iste est cor illius.i. multũ diligit eum. Vel ap/propinquauerũt deo/q̃ ante erãt longe. Eph.ij.c. Vos gentes qui aliquãdo eratis longe/facti estis ppe in sanguine ipsi'. Vel sic/Appropinquauit cor illius: ad gentes p dilectionẽ. Et quo? Per ꝓdicationẽ apostolorũ: de q̃ subiũgit: e ¶Molliti sũt sermones ei' sup oleũ: id est molliter ⁊ suauiter dicti. Et tamẽ f ¶Ipsi sunt iacula: q̃ corda audientiũ vulnerauerunt charitate.

Al. tin deũ

De eccl̃ia vel viro iusto ✠ j.d. Mesa dñi cõtaminata est. Itẽ cõtaminat p inutiles ⁊ extraneas expositiones: aut philosophię admixtionẽ. Hiere. xvj.d. Cõtaminauerũt terrã meã i morticinis idolor suor.i. dogmatũ iutiliũ. Itẽ ꝓtaminat testamẽtũ dei.i. res testata ab ipso.s. bona ecclesię p malã vitã ꝓlatorũ et clericor: qui male possident/⁊ male expendunt. Hiere.ij.b. Induxi vos in terrã carmeli vt comederetis fructum eius ⁊ bona illius: ⁊ ingressi cõtaminauistis terrã meã. Ezech.ix.c. Cõtaminate domũ et implete atria interfectis. Vel cõtaminat testamẽtũ dei.i. pactũ baptismi. Aggei.ij.c. Si tetigerit pollutus in anima de omnibus his: nũquid cõtaminabit? Et quia/cõtaminauerunt: a ¶Diuisi sunt/a bonis: merito in ꝓsenti: ⁊ diuident numero ⁊ loco in futuro: vt nõ habeãt cũ bonis partẽ in testamẽto pacis. Et hoc: b ¶Ab ira vultus eius: quia vultus domini sup facientes mala. Threñ.iij.c. Facies domini diuisit eos: non addet vt respiciat eos. De diuisione futura/Lucꝰ.xij.f. Diuidet eũ/partẽq̃ eius cũ infidelib' ponet. Matth.xxv.c. Separabit eos ab inuicẽ: sicut pastor segregat oues ab hedis. Nõ sic autẽ diuidunt boni a deo: Vnde addit: d ¶Et appropinquauit/vl'/appropinq̃bit/cor illi'.i. secreta voluntas ei'.s. dei ad bonos. Prouer.xxj.b. Vulcato pestilente sapiẽtior erit paruul'. Jaco.iiij.b. Appropinquate deo/⁊ appropinquabit vobis. Cognitio autẽ volũtatis dei appropinquat ad hominẽ p expositionẽ sacre scripture. Vnde sequit: e ¶Molliti sunt sermones eius sup oleũ: dũ suauiter exponit scriptura: vt ꝓdictũ est supra. f ¶Et/tamẽ/ipsi sunt iacula: penetrantes vsq̃ ad cor. De mollicie. Ps. Quã dulcia faucib' meis eloquia tua. De penetratiõe. Heb.iiij.c. Viuus est sermo dei ⁊ efficax ⁊ penetrabilior omi gladio ancipiti.

Ps.36.

Ps.70.

Ps.61.

Ps.118.

Ps.118.

Propt lucẽ. Ps. Lucerna pedib' meis ꝓbũ tuũ.
Quia supnatat. Eccs.ix.d. Verba sapientiũ audiunt in silentio.
Propter refectionẽ. Deut.viij.a. Non in solo pane viuit hõ ⁊c. Ezech.iij.a. Cibauit me volumine.
Propter sanationẽ. Sap.xvj.b. Neq̃ herba neq̃ malagma sanauit eos ⁊c.
Propter mollicie vel suauitatẽ. Eccl.xl.c. Tibię ⁊ psalteriũ suauẽ faciũt melodiã.

Sermo dei cõpat oleo

Aliter de adulatore Vel de adulatore exponi potest: Molliti sunt sermones ei'.i. adulatoris: sup oleũ ⁊c. Prouer.xxix.a. Hõ q̃ blãdis fictisq̃ sermonib' loquit cũ amico suo: expãdit rete pedib' ei'. Esa.iij.c. Qui beatũ te dicũt/ipsi te decipiũt. Gregori'. Ille demum aculeum in auditorũ mente relinquere potest: qui non pungit: sed vngit. Ezech.ij.c. Cum scorpionibus habitas. Vel sic/ Molliti sunt/ in adulatione/quã facit in presentia eius cui adulat. Et ipsi sunt iacula/in detractione in absentia illius. Prouerb.xxv.c. Jaculum ⁊ gladius ⁊ sagitta acuta: homo qui loquitur contra proximũ suum falsum testimoniũ. Talis est et adulator ⁊ detractor: q̃ vterq̃ falsũ phibet testimoniũ. Iste vt placeat: ille vt noceat. Vl' ꝏ diabolo: Mollit sunt sermones eius: id est suggestiones diaboli. Job xl.d. Loquet tibi mollia. Et ipsi sunt iacula: quia animã interficiũt si eis cõsentiat. Eccl. xxj.a. Dentes illius interficiẽtes animas hominum.

Aliter de diabolo

g ¶Iacta super dominũ.q.d. ex quo verba dñi sunt ita mollia ⁊ dulcia: Ergo ne sis sollicit' animę tuę q̃d manduces: sed iacta super dominũ curam tuã: ⁊ ipse te enutriet/dulcedine verbi sui. Matth. iiij.a. et Deut. viij.a. Nõ in solo pane viuit homo: sed in omni verbo q̃ procedit ab ore dei. Vel ꝑ aliam lecturã sic cõtinua. q.d. ita vngunt ⁊ pungũt tam adulatores q̃ detractores q̃ ipse diabolus: sed vt non timeas eos: Iacta super dominũ curam tuam. Augustin'. Proijce te in deũ: nõ est tã crudelis: vt se subtrahat ⁊ te cadere permittat. Hoc est contra illos qui solliciti sunt de terrenis: nec ea volunt dimittere vt domino se cõmittãt. j. Pet.v.b. Omnẽ sollicitudinẽ vestram proijciẽtes in eum: quoniã ipsi cura est de vobis. ij. Corinth.ix.c. Qui administrat semen seminanti/⁊ panem ad manducandũ prestabit. Ps. Non vidi iustum derelictum: nec semen eius quẽrẽs panẽ. Hoc est q̃d sequit: g ¶Et ipse te enutriet: Et quid mirum cum ipse sit cibus? Job.vj.c. Ego sũ panis viuus. Sed quia dicũt aliqui: Bene iactarem curam meã in domino: ⁊ omnibus propter ipsum abrenũcia/rem nisi timerem ne postea pniterem/subiũgit. h ¶Et nõ dabit in eternum fluctuationem iusto. Non dabit: id est non permittet dari. i ¶In eternũ: licꝫ ad horam det: k ¶Fluctuationẽ.i. istabilitatẽ. Jaco.j.a. Qui hesitat similis est fluctui maris qui a vento mouet ⁊ circũfertur. Sed non sic de illis qui indubitanter iactant curam sui in dominũ. Prouerb.x.d. Justus quasi fundamentũ sempiternum. Ps. In te confirmatus sum ex vtero. Eccl. xv.a. Firmabit in illo ⁊ non flectetur. Sed malis quid faciet/subiungit: l ¶Tu vero deus deduces eos: id est iniustos: m ¶In puteum interit': id est in ifernũ. Apoc.ix.a. Data est ei clauis putei ⁊ aperuit puteũ abyssi. Vl'/In puteũ interit'/i pniti: id ẽ in pfũditatẽ pcti. Ps. Neq̃ vrgeat sup me puteus os suũ. Hęc aũt deductio cito fiet: Vñ sequit: n ¶Viri sanguinũ/ et dolosi ⁊c. Viri sãguinũ/sũt violenti et apte nocẽtes. o Dolosi: fraudulẽter nocentes. Vel/Viri sanguinũ/ sunt detractores: qui carnes viuas ad vescendũ cõferũt: sicut dicit Prouerb.xxiij.c. Dolosi/ sunt adulatores. Esa.iij.c. Qui beatũ te dicunt/ipsi te decipiũt. Tales igit p ¶Non dimidiabũt dies suos: ad litterã: quia peccata cõsumunt corpus. Ezech.xxij.a. Appropinquare fecisti dies tuos ⁊ adduxisti tempus annorum tuorum. Sed nõne videtur cõtrarium Eccs.vij.c. Justus perit in iusticia sua/⁊ impius multo viuit tempore. Solutio patet p hoc quod dicit: suos: non dicit dies ętatis suę: sz suos: scz quos sibi promiserũt: Sicut Lucꝰ.xij.c. Anima habes multa bona reposita in annos plurimos / Ecce quid sibi promittebat. Sed non dimidiauit: Vnde ibi sequitur: Stulte hac nocte repetent animam tuam a te. Job.xxij.c. Viri iniqui qui sublati sunt ante tempus suum. Vel sic: Non dimidiabunt dies suos/ faciendo bonum p dimidietatem vitę suę: ꝯm illud Roma.vj.d. Sicut exhibuistis membra vestra seruire ĩmundicię ad iniquitatẽ: ita nũc exhibete membra vestra seruire iusticię i sãctificationẽ. Esa.xxxviij.b. In dimidio dierũ meorũ vadã ad portas inferi/ quęsiui residuũ annorum meorũ: vt scz in alia medietate reuertar ad portas paradisi. Ita illi: q ¶Ego autem sperabo in te domine. Job.xiij.c. Etiã si occiderit me/sperabo i eũ. Nota q̃ est puteus bonus ⁊ puteus malus.

Puteus bonus

Bonus

Glorię.i.christus. Geñ.xxj.d. Fodi puteũ istum: idcirco vocat ē locus ille bersabee. Bersabee inter pretat puteus satietatis. Ps. Satiabor cũ apparuerit gloria tua.

Uitę.s.ecclesia vel beata virgo. Cant.iiij.d. Puteus aquarum viuentiũ.

Scripturę.Geñ.xvj.d. Uocauit puteũ illũ puteũ viuentis ⁊ videntis me.

Maturę. Prouerb.v.c. Bibe aquã ō cisterna tua: et fluenta putei tui deriuent foras.i. fac in opere qd̄ habes in natura.

Charitatis.Geñ.xxvj.e. Isaac fodit puteũ: vocauit nomẽ illius latitudo.

Spei. Eodē.g. Appellauit eum abundantiã.

Fidei. Numeri.xxj.d. Ascendat puteus ⁊c. Usq; In datore legis.

Prudētię.ij.Regl.xvij.d. Ingressi sũt ī domũ ciusdã viri qui habebat puteũ in vestibulo suo.

Prędicationis. Ecci.l.a. In diebus eius emanauerunt putei aquarum.

Puteus

Expositiois litteralis.Ecci.xlviij.c. Fodit ferro rupem ⁊ ędificauit ad aquã puteum. Unde legales cerimonię dicunt puteus. Geñ. xxix.c. Amouit lapidem quo puteus claudebat. Et Exod. ij.c. Moyses sedit iuxta puteum.

Calumnię: id est litigatorũ. Geñ.xxvj.d. Uocauit nomen put ei calumniã.

Inimicitię: qui bñ sequit. Eodem.e. Appellauitq; eum inimicitias.

Hęreticę doctrinę. Numeri.xxj.e. Nõ bibemus aquas ex puteis tuis/dicit ad seon.

Cõsanguinitatis. Numeri.xx.c. dicitur ad edom: Nõ bibemus aquas de puteis tuis.

Malus

Infamię. Apocl.ix.a. De fumo putei exierunt locustę: id est adulatores.

Luxurię. Prouer.xxiij.c. Fouea ꝓfũda meretrix: ⁊ puteus angustus aliena.

Mũdanę glorię. Esa.xv.d. Usq; ad puteũ helim clamor ei⁹. Helim interptat deficiēs: ⁊ vana glia mũdi defic. j. Pet.j.d. Omis glia ei⁹ q̃si flos feni.

Ps.68. Cuiuslibet profundi peccati. Ps. Neq; vrgeat super me puteus os suum.

Inferni: vt hic: Et Zach. ix.c. Eduxisti vinctos de lacu in quo nõ erat aqua.s.misericordię.

Expositio Ps.LV.

Miserere mei deus ⁊c. Titulus. In finẽ pro populo qui a sanctis longe factus est/in tituli inscriptione ipsi dauid/cum tenerẽt eum allophylii in geth. Supra egit ō falsis fratrib⁹: Hic aũt agit de allophylis: id est de aptis malis: ꝑ quos exprimit a sãctis vnũ iusticię tangẽs ꝑ torcular: qd̄ notat in titulo/qui sumptus est partim ab euangelio: partim ab historia Regũ. Legit enim in euangelio Joh. xix.d. q̃ supposuit pilatus capiti christi in cruce inscriptionẽ tituli: Jesus nazarenus rex iudęorũ. Cui cõtradixerunt iudęi/dicẽtes: Noli scribere rex iudęorum: sed qꝛ dixit se regem iudęorũ. Quibus respondit pilatus: Qd̄ scripsi scripsi.i.nõ delebit. Nec hoc a semetipso dixit: Erat enim per spiritũ sanctũ pphetatũ in titulis aliorũ psalmorũ: vbi habet sic: Nõ corrũpas tituli inscriptionẽ. Titulo etiã cõtradicũt: q̃ in peccatis recidiuant/quasi negantes christũ passum fuisse: ⁊ iterum ipsum passurũ: dicẽtes facto suo/Heb. vj.a. Rursum crucifigẽtes sibimetipsis filiũ dei/⁊ ostentui habẽtes. Populus ergo iudęorũ ⁊ cõuentus malignantiũ/longe fuerũt ⁊ sũt a sãctis: merito/ꝑ hoc q̃ cõtradixerũt/⁊ cõtradicũt inscriptiõi tituli. Qd̄ aũt sequit: sumit de.j.Regl.xxj.d. quia cum fugeret dauid a facie saul/fugit ad achis regẽ geth: quę erat ciuitas allophylorũ: vbi dauid fuit peregrinus: sed nõ retentus. Per dauid q̃ christ⁹ intelligit: de semĩe dauid/ꝓm carnẽ nat⁹. Per allophylos q̃ alienigenę dicũt/psecutores christi ⁊ ecclesię: q̃ alieni sũt a deo: qui tenuerẽt christũ in capite/⁊ nũc in mẽbris.

In geth: qd̄ iterptat torcular. i. in pressuris hui⁹ mũdi: q̃ vtiles sũt nob sic torcular vuę: q̃ q̃si inutilis ē/nisi vinũ eliciat et exprimat ī torcculari. Est g̃ sensꝰ tituli. Psalm⁹/iste/mittẽs nos in finẽ/christũ: script⁹/ꝑ ppło/saluãdo. Vel/ꝑ populo .i. contra populum. s. iudęorꝫ ⁊ psecutorum ad accusandũ eũ:

In finem pro populo qui a sanctis longe factus est/in tituli iscriptione ipsi dauid/cum tenerent eum allophyli in geth. LV.

a Miserere mei deus qm̃
b cõculcauit me homo:

qui plus/longe factus est a sanctis: non loco: sed mẽte: in tituli inscriptiõe. i. qꝛ cõtradixit et cõtradicit titulo christi: et passiõi eius. Hic inq̃ psalm⁹ ascribit/ipsi dauid. i. christo: qui psalm⁹ script⁹ ē de eo qd̄ factũ fuit: cũ allophylii. i. alienigenę: tenerẽt eum/in capite: ⁊ nunc tenẽt in mẽbris: in geth. i. in pressuris/christo adhuc clamante: Saule saule quid me psequeris: Act. ix.a. Est g̃ materia/psecutio hęreticorꝫ et persecutorũ ecclesię. Intentio/cõfirmare corda debiliũ contra tribulatiões. Modꝰ. Tripertit⁹ est psalm⁹. Primo orãs ecclesia in pssura/sũmatim tãgit tribulatiões q̃s patit: ⁊ in fine dicẽs se nõ timere. Secũdo enumerat mala/q̃ sustinẽdo fit inimicorꝫ execratio: ibi: Tota die. Tertio de malis istis liberata/laudẽ se cantare promittit: ibi: In me sunt. Propheta g̃ in psona ecclesię vel viri iusti pressi a peccatorib⁹: sicut vua in torcularī: clamat ad dñm/dicens: a Miserere mei deꝰ. Et necesse habeo: b Quoniã conculcauit me hõ/ab humo dictus. q. d. nõ sanct⁹: qd̄ est sine ẽra: sed terrenus. Et alludit ei qd̄ dicit in titulo: ꝑ populo q̃ a sanctis longe fact⁹ ē. Cõculcauit/pedib⁹ supbię. Ps. Nõ veniat mihi pes supbię. Conculcat autẽ homo iustus vt vua. Osee. ix.c. Quasi vuas ī deserto inueni israel. Esa. xvj.c. Uinũ ī torcularī nõ calcabit qui calcare cõsueuerat: Ecce solatiũ eorũ qui conculcant. Tũc dicũt illud Judicl. v.c. Conculca aia mea robustos. Item conculcat iustus sicut vestis. Uestis enim dei iusti sunt: ꝓm illud. Esa. xlix.e. Omnib⁹ his velut ornamẽto vestieris. Uestis aũt quãdo conculcat a fullionib⁹/mũdior et clarior efficit. Mũdicia ꝓo ⁊ claritas decet vestẽ dei. Marci ix.a. Uestimẽta ei⁹ facta sunt splendida ⁊ candida nimis sicut nix: qualia

Ut. ꝓmihi dñe

Partitio psalmi

Ut. cõuersio

De ecclesia vel viro iusto

Ps.35.

Just⁹ cõculcat vt vua et vt vestis

Vel de diabolo legitur: b Quoniam cõculcauit me homo: id est diabolus: qui homo dicit ab homine deuicto. Unde Matth. xiij.d. Inimicus homo hoc fecit. Conculcauit: id est cũ alijs calcauit. Multos enim socios habet diabolus. Matth. xij.d. Assumit septẽ alios spũs nequiores se. Vel/cõculcauit. i. ex toto calcauit. Vel/cõculcauit. i. de vno vitio in aliud calcauit. Hoc pōt dicere pnitẽs. De peccatore enim dicit Job. xviij.c. Calcet sup eũ q̃si rex interi⁹. i. diabol⁹. Apocl. vj.b. Nomẽ illi mors. Cõculcat aũt diabol⁹ peccatorẽ hoc

Aliter de diabolo

Itẽ pōt esse vox christi cõquerẽtis de malo sacerdote: q̃ indigne accipit corp⁹ christi: a Miserere mei deꝰ/in hospitio ad qd̄ intratur⁹ sum. b Qm̃ cõculcauit me hõ/carnalis ⁊ terren⁹ sacerdos. Heb. x.e. Quãto putatis deteriora mereri q̃ filiũ dei cõculcauerit ⁊ sanguinẽ testamẽti pollutũ durerit. Abacuk. j.a.

Vox christi cõtra malum sacerdotem

Itẽ potest esse vox ecclesię cõtra ꝓlatũ malũ: a Miserere mei deus: qꝛ misera sum. Threñ. j.g. Uide dñe qm̃ tribulor: ꝓturbatus est venter me⁹/⁊ cor meũ subuersum est in me metipsa. Quare: Quia/ b Cõculcauit me hõ/ꝓlat⁹ carnalis. j. Corl. iij.a. Cum sit inter vos ęlus ⁊ cõtentio: nõne carnales estis ⁊ ꝓm hominẽ ambulatis: j. Mach. iij.f. Hierusalem non habitabat: sed erat sicut desertum: ⁊ sanctũ conculcabat: ⁊ filij alienigenarũ erant in arce: id est in dignitate.

Vox ecclesie ꝓtra ꝓlatum malum

Tota die impug.

Itẽ potest esse vox sacre scripturę: a Miserere mei deꝰ qm̃ cõculcauit me hõ/hęreticus vl doctor malus/violẽter exponẽdo/aut male viuẽdo. Mala enim vita doctoris contemptibilẽ reddit

Vox sacre scripture